

OLERKIAK

HORATIOREN ODAK

EUSKERAZ

III

VIRGILIO DARAMAN ONTZIARI

*GAI*A: Atenai'ra doa Vergili, itxasoz; ta Olerkariak oles dagio hura daraman ontziari, arren, onez eramateko eskaturik; galzori ez-kutuz betea bait-da ur azpia. Bide-batez, mingots maiseatu ta astintzen du gizasemeen ausardia. Naiz-ta gebendua izan, arako dugu joera, ara goaz lasai.

Sic te Diua potens...

Elene'n bi anai, izar distikorrak,
Txipre'ko Erregin, adorez kementsu,
Ta aizeen aita orrek —Yapiga ez beste,
Aize oro jarriz baretsu—,

5. Zuzendu zazute, ontzi bikaiñena:
Arek bait-darama Vergili guria.
Itzul, otoi, onez Atika mugatik,
Zaindu ene bizitz-erdia!

- Galtzairuzkoa zun bularra, iru biraz,
10. Ontzi-gain itxasoz len-ibilli zanak;
Etzun ez izutu Ipar'ek Ego'kin
Dagian burruka gordiñak;

Ezta Iade illunak, ez Notu erreak,
Au baita Adria'ko jaube ta nausi:

15. Orain jaiki, orain bare, erabil oi ditu
Naitara itxas-ertzak nasi.

Zein erio-maillak izutu dezake
Begi-txau ba'dakus iize ugerlariak,
Itxas arrotua ta Akrozeraunia'n

20. Ur azpiko arri dongiak?

Lur eta kresal-zelai banatu eziñak
Alper Jainko zurrak ebaki zituan,
Ontzi beltzak orain be ur-ertz iku-gaitzak
Jo ba'ditue nai gartsuan.

25. Gizakumea, gain-zale ta oldarkor,
Egipen galaziz amil-bera dua.
Japet-enda ausartak, iruzur gaiztoan,
Sar zun gizartean goi-sua.

- Zeru-biztokitik sua ostutzean,
30. Lurra eror zan laru-itzalpean,
Ta sukar-talde berri ta izuz bete:
Erio, len urrats-nagi, orain dabil
Azkarki, egundo ez beste.

- Dedal, gizonari eman ez egatsez,
35. Goi-uts-une zear egazka saia nai;
Herkul-lanak jarein du Akeronte'tik.
Gaur ilkorrak zernaiz dira gai.

- Tenteltzar, zerua bera iritxi gura:
Jupiter onari ez diogu uzten,
40. Gaiztakeri aundiz, bere iñar zakarrak
Guri egotz gabe puskatzen.

OARRAK.—1. Kastor ta Polux, itxastarren izan on.—Venus, batez ere, Txipre'n zan gurtua.—3. Eol, Jupiter'en seme, gogo setati ta naspillen irudi.—3. Yapiga lurraldeko aizea, on ta egoki Itali'tik Grezi'ra itxaso dagitenentzat.—7. Akai errialdea, Atenai buru zuela. 13. Taur bekokian bost sar-irtenetan euri kaltegarriak bialdu oi ditue.—19. Epir'ko.

PERRETXIKOA ETA BAREA

(*Arkamelea*)

Arizti zabal eder batean
Perretxikoa erne zan.
Gabaz iñontzak, egunez euzkik,
Jaboten zuten guri-mardulik
Bedar-oroldi artean,
Ardura biziz zuzea.

Egun-sentian, barakarroa
Urbildu zaion ixilka;
Bere ondoren, adur lorratzaz,
Hedatzen zuen bidetik atsa,
Zikinduz guztiz basoa
zerion lerre likitsaz.

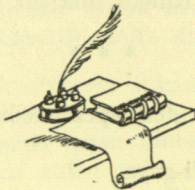
Perretxikoak oartu zuen
Aldamenean gelditzen.
—Nogana xatoz?, ots egin zion,
Nogana xatoz, pristi likitsa,
Itxura zantar horretan,
Mendi-zelaiok atsitzen.
—Xoaz neugandik, xoaz, likiña,
Asun arlora bizitzen;
Sastegi duxu toki berengi,
Hantxen dituxu lagun ugari
xeu lango saskel zikiñak,
lizun artean murgiltzen.

Barea narraz, bedar artetik
Zuza gainean jarri zan;
Haren gorputza likistu naiez
Han ekin zion, sutsu, ioranez,
Lerde likitsok jaurtirik;
Baiña zuzeak eman-edena,
Ta narraztia blaut erori zan
Zuza gainetik lurrera.

ONDORENA

Gizon artean badira, gazte,
Barakarroak ugari;
Ixil-mixilka jinen zaizkitxu
Usu laztanka, maiteki antzu,
Gezur politen sortzaile,
Gogo-biotzen galgarri.
Artu eredu perretxikoa,
Jaurti xugandik legena,
Ez eman toki biotz barnean,
Suspertu, otoi, xure zentzuna,
Askatu, maite, gogoa;
Ondamendian eror baiño len
Atera sarri edena.

ARRUGAIN

MUTIL SOLAS

Goiz orenak, lera bidian malda gora asi orduko.

—“...hi or eta ni emen”, bide guzia biendako ta.

—“...ezduk egia ta, baduk migia”, bertze alde, senditu gabe sasi ondoan gure mutilak.

—“Arrak, ixiltzeko, belar-ondoko au!”

—“Eta ni yo...!! Urde zikina!!” (eta zangoz): “Atxizak ori trip'andi ortan”.

* * *

Aphal irri luzeak ez du nigar-askaria urrun, ardurenian; eta aphal-ondo aski argi sendi izanki, iru lau mutil arien goizaldea.

Etzen ez, puntuak gaizki artukotz yokua galduko: erritik kanpo... ez eta sobera lagun... ilunpean.

—“...oyu ta zalapartaka, gu gordeko giren sasi ondoan atakazak”, errana.

“Bat-batean, eta iltzeko kolpe bat hik artu izan bau bezala, bide erdian luze-luzea botako haiz.”

(Gero ez ahantz, istan bateko hila hiz eta.)

* * *

Erne igi behar ukan zuten apez medikiak, ez-paitzen gutioren-dako mutil aren errepika.

Nonbait zen orduko hil-gaya.

Eta burrun-barran yauzika zeramazkien belarritan ohono, erre-pesturik gabeko azken galdeera ariek, gure mutilak:

“Errak; min egin al-diat?”

(...)

“Ez dukak erreposturik eman nahi?”

(...)

“Yainko huna; eta hila duk!!”

Ostiko ta zimiko, arte ortan lurrekoarendako kalbario gorria ari izan zuen, neork erran beharrik gabe.

Eta bertzeak, ixil, denak suporta.

Zehait omen zen ondoreko beso arien minbera.

Geroxoño ziren kontuak itsusten asi, norbait beren bilha asten zela yakin zutelarik...

Ez medikuak ere bere saririk barkatu... eta au da bertsu auen mami guzia.

* * *

Iru urte bertzerik ez solasak, eta agoz ago bertsuak.

Nola ain denbora gutian? Euskualdunak, eta aski musika polita ere bai-du.

Eta Bankarra, nik uste, bersolaria.

Ogoigarren mendean, bagatzi yadanik
Yesukristo lurretik zerurat iganik,
Gure salbamendua munduan izanik
Gure bekatuentzat bizia emanik,
“Azken yuizioan yinen niz” erranik.

Luzaiden egin dute Pasione berria;
Abisatzera nua bersutan erria.
Gau batez gizon bat bidian eroria;
Alegia, ilikan zagola yarria.
Hura piztu zaut eta auxe da loria.

Goizeko iruetan ez da mirakulu
Eskandalak artzia ainbertze orgulu.
Munduan elaiten ainbertze dolu
Mahatsaren aienak urinik ez-palu:
Arek enganatzen du anitz dizipulu.

Norbait ikusizkeroz ilikan abantxu
Kontzientziak ba-du zernahj meatxu.
Nork yosi behar zuen ainbertze petatxu;
Yendek izanen zuten anitz erreprotxu
Ezpalitz erne egon gaixo Feliz Kotxu.

Feliz gizahaxoa kexuan dabila,
Biotz onekoa da gañera ta umila
Lasterka ba-doa or apezaren bila:
Yauna yin behar zazkit, prisaka nabila;
Bidean atxeman dut gizon bat hila.

Erriko artzain onak laster eman du itz:
"Zade istaño bat or, yinen nuzu Feliz."
Gizahaizo gizona kexu ta murrizt
Au erran bide dako, bai askitxo bortitz:
"Hila balin badago nik ez dezaket pizt."

Erran bezala biak ba-dootzi laster
Bidean erreztatuz biz-pairu "Pater";
Laguntza galdeginez aingeru guzier;
Eyen ondotik urrun zadien Luzifer.
Hila piztu zayete arte huntan bier.

Apezaren ondotik gero medikua.
Feliz gizahaxua beti predikuan;
Medikua lasterka prisa zelakuan
Zapeta bat soinean bertze bat eskuan,
Telefona lepotik, atorra kanpuan.

Sakelan ba-zituen iru lau morfina,
zazpi kaxeta, eta bi penizilina.
Konsultazionea zuten itsurat egina,
Bainan eriak erne zeraukan besaina:
Urrundik senditu du eyen usaina.

Biranamun goizean Feliz polizietan
Donibanerakoan bere bizikeletan
pasaportea egin behar du eyetan;
Eyek ezarri dute pietun bidetan
Lagunen abisatzen zoin beren etxetan.

Feliz gizahaixoa zainak airaturik
Ordu artean ba-du zerbait pasaturik;
Ustez etzuen arek egin bekaturik.
Bere lagun guziekin an elekaturik
Libro utzi dituzte oro barkaturik.

Diberti zaitezte ongi gazteak munduan
Berantegi daiteke zahartu onduan,
Bainan au arrazue betikotz buruan:
Legearekin ez has sekulan gudian,
Galduak bai-zarate betikotz orduan.

SATRUSTEGI'TAR JOXE MARY